

(taking into account national traditions, culture and customs of the people), competence (involves a person's ability to perform certain activities, expressed in terms of knowledge, understanding, skills, values, and other personal characteristics)..

Keywords: civic education, the responsibility of the individual, civil liability, civil competence, methodological approaches.

УДК 37:159.923

**З ДОСВІДУ ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗЕМЕЛЬНИХ
РЕСУРСІВ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ**

Г.В. ПЕТРІВ, викладач

**Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і при-
родокористування України «Заліщицький аграрний коледж ім.Є. Храпливого»**

*E-mail:*galunka-s-p@ukr.net

Анотація. У статті проаналізовано досвід виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів. Встановлено, що, визначений досвід виховання реалізуються у ході вивчення історії навчальних закладів, проведення патріотичних та екологічних заходів з відзначення пам'ятних дат, участі у волонтерській діяльності, допомозі воїнам АТО, участі в екологічних проектах, акціях, конкурсах «Кращий за професією», благоустрою територій навчальних закладів, в екскурсійній діяльності у мальовничі куточки та передові господарства України. Важливим для студентів аграрних коледжів є вивчення дисциплін гуманітарного та професійного циклу, в ході яких студенти мають можливість бачити приклади героїчних подвигів в ім'я Батьківщини та здобувають навички ведення біологічного землеробства, щоб стати відповідальними господарями на рідній землі. Ціннісне ставлення студентів до земельних ресурсів формується під час проведення практик, участі у «Днях поля», конференціях, виставках, зустрічах з ліквідаторами ЧАЕС, відомими аграріями, учасниками АТО.

Ключові слова: досвід виховання, земельні ресурси, ціннісне ставлення до земельних ресурсів, патріотичне виховання, екологічне виховання, форми і методи виховання студентів.

Актуальність (Introduction). Проблема виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів набирає все більшої ваги, бо саме на випусників аграрних навчальних закладів, держава покладає обов'язок не тільки оберігати рідну землю, а й бути на ній справжнім господарем, вести екологічно чисте господарство, впроваджувати екологічно безпечні технології вирощування продукції, дбайливо ставилось до природних засобів життя і національних багатств, використовувати економічний потенціал земельних ресурсів в цілях забезпечення добробуту і процвітання українського народу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Різні аспекти виховання ціннісного ставлення розглядали у своїх працях І.Бех, Л.Божович, Л. Виготський, О. Вишневський, А. Здравомислов, О. Кононко, С.Рубінштейн, О.Самсін та інші науковці. В останні роки було захищено ряд дисертаційних досліджень, які присвячені формуванню у підростаючого покоління ціннісного ставлення до природи: виховання у старшокласників ціннісного ставлення до природи (О. О. Колонькова), вихованню емоційно-ціннісного ставлення до природи у дітей старшого дошкільного віку (В.В. Маршицька), формування у підлітків ціннісного ставлення до природи в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи (Т.Ф. Юркова), формуван-

---

© Г.В. Петрів, 2016

ню ціннісного ставлення до природи в учнів старших класів сільської загальноосвітньої школи (С.В. Скрипник). Шевчук К.Д. було підготоване дисертаційне дослідження на тему «Формування у молодших школярів ціннісного ставлення до рідного краю». Проблема виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів розглядалась тільки в контексті виховання ціннісного ставлення до природи.

Мета (Purpose) статі. Проаналізувати досвід виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів.

Методи (Methods). Вивчаючи досвід виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів були використані такі методи дослідження як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація.

Результати (Results). «На основі цінностей формується ціннісне ставлення людини до інших людей та оточуючого світу» [1, с. 227]. У вищому навчальному закладі I-II рівнів акредитації основним суб'єктом виховання ціннісного ставлення студентів до оточуючого світу є куратори студентських груп, а звідси й необхідність вивчення та «впровадження передового педагогічного досвіду в практику виховної роботи» [2, с.27]. Аграрні коледжі України накопичили певний досвід виховання у студентів ціннісного ставлення до земельних ресурсів, який включає як патріотичну так і екологічну складові. Виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів відбувається в ході вивчення навчальних дисциплін, проведення практичних занять та в позааудиторній діяльності.

Вивчення дисциплін гуманітарного та професійного циклу. Виховання в студентів особистісних рис громадянина України, загальнолюдських духовних ціннісних орієнтацій, сприйняття ідей, патріотизму, любові та шани до рідної землі, не можливе без досвіду минулого та вивчення таких дисциплін як історія, культурологія, філософія, соціологія, політологія, людина і світ. Ґрунтовне вивчення старшокурсниками дисциплін професійного циклу таких як: землеробство, ґрунтознавство, плодоовочівництво, рослинництво, захист рослин, механізація, екологія, моніторинг довкілля, екологічна експертиза, прилади і методи дослідження навколишнього середовища є надзвичайно важливим при вихованні справжніх та відповідальних господарів рідної землі, які володіють найновішими знаннями про біологічне землеробство.

Вивчення історії навчального закладу та рідного краю. На думку Р.В. Сопівника студенти-першокурсники в першу чергу мають опанувати історію свого навчального закладу, бачити його структуру, познайомитися з його фундаторами, науковими школами за профілем освіти [3, с. 231]. Цікавим для студентів-аграріїв є музей історії Хорольського агропромислового коледжу створений в 1977 році і відкритий як кімната-музей Бойової та трудової слави. Студенти знайомляться з основними етапами діяльності коледжу, його структурними підрозділами та особистостями, що склали його славу історію. Є в музеї експозиція присвячена видатним випускникам коледжу, які стали успішними виробниками аграрного сектору і є прикладом для наслідування студентами. Серед них: заслужений меліоратор України П.П. Грубий, заслужений механізатор України І.А. Ганзенко, заслужений працівник сільського господарства України І.К. Бондаренко, Герой України, директор приватної агрофірми «Україна» Великоликобагачанського району Полтавської області Балюк І.М та ін. Музей зберігає кращі традиції навчального закладу, які були і залишаються основою виховання і становлення студентів як кваліфікованих фахівців аграрного сектору економіки. Вивчення історії Хорольського коледжу здійснюється на основі книги виданої у 2012 році «Наша історія», яка охоплює основні етапи функціонування навчального закладу з 1930 року [4].

Схожі здобутки у вихованні ціннісного ставлення до земельних ресурсів є і в Маслівському аграрному технікумі ім. П. Х. Гаркавого Білоцерківського аграрного університету. Навчальний заклад має 96-літню історію, коли в далекому 1920 році на базі селянської гімназії створено Сільськогосподарський технікум. В навчальному закладі функціонує музей, який розкриває основні етапи діяльності технікуму. Викладачами закладу створено книгу-пам'яті «Маслівський безсмертний полк», яка містить імена

випускників маслівського технікуму (фотоматеріали та короткі історичні довідки про їх військовий шлях), які воювали в роки Другої світової війни і є прикладом для наслідування молодим поколінням [5].

У Заліщицькому коледжі у 2008 році також створено музей навчального закладу. Із старшокурсників сформована група екскурсодів, які розповідають своїм молодшим товаришам про історію навчального закладу, про засновника кооперативного руху Є. Храпливого, чиє ім'я носить коледж, знайомлять з історією Заліщицького краю. Заступником директора з навчальної роботи М. В. Сопилюком видана книга про історію коледжу «На переломі століть. Від садівничої школи до агроколеджу», де описано всі етапи розвитку навчального закладу, який бере свій початок, ще з 1898 року. Куратори груп часто використовують дану працю на виховних та інформаційно-просвітницьких годинах. У коледжі також функціонує експозиція присвячена Є. Храпливому, яка розкриває основні віхи його життєвого шляху [6, с.131-132].

- *Проведення тематичних еколого-патріотичних виховних заходів.* Вагоме значення в аграрних коледжах приділяється організації та проведенню цілої низки заходів громадянсько-патріотичної та екологічної спрямованості, які відіграють важливу роль у формуванні в студентській молоді ціннісного ставлення до земельних ресурсів. Серед них:

У Заліщицькому аграрному коледжі ім. Є. Храпливого: «Голодомор 1932-1933 рр. – незагоєна рана України», виховна година «Незалежна Україна – спільний дім для всіх її громадян», свято квітів «Світе тихий, краю милий, моя Україно», інформаційно-просвітницькі години: «Екологічні проблеми нашого району», «Ми не отримали землю в спадок, ми взяли її в борг у наших дітей», вечір до дня працівників сільського господарства «Уклін земний - працівникам землі», щорічно проводяться шевченківські тижні та вечори, день скорботи «Дзвони Чорнобиля», вечори пам'яті за загиблими на Майдані та в Другій світовій війні, просвітницькі години з нагоди дня героїв «Ми про Вас пам'ятаємо»[6, с.131];

У Мирогощанському коледжі: свято квітів «Барви осені», виставка квіткових композицій «Весняний букет», «Мовою квітів про найдорожче», флористики та зимових композицій «Фантазія», концерт до Дня працівників АПК, виховна година пам'яті жертв голодомору «З болем у душі назад у минуле», річниці революції Гідності «Герої не вмирають», загальноколеджівська лінійка присвячена пам'яті Героїв Небесної сотні, традиційне свята «Прийди, прийди весно – красна», виховні години «Родина, родина, від батька й до сина...», «Роде наш красний, роде наш прекрасний», заходи приурочені Дню Перемоги «Пам'ятаємо... Сумуємо... Чекаємо...», радіогазети «Всесвітній День охорони навколишнього середовища» та «Бесіда про ліс», «Чарівна краса вишиванки». Студенти коледжу долучаються до участі в акції «Година землі», коли здійснюють добрі вчинки задля Планети та всього людства з метою вирішення сучасних глобальних екологічних та економічних проблем (ними знято відеоролик про участь у даній акції) [7, с. 6].

Волонтерська діяльність. Студентство агротехнічного коледжу Уманського національного університету садівництва активно долучається до волонтерської діяльності, допомагаючи бійцям АТО, які захищають цілісність України. Зокрема із жерстянок виготовляють саморобні пристрої для нагрівання їжі, заготовляли консервацію, плетуть маскувальні сітки, створюють патріотичну символіку та збирають все необхідне для побуту воїнів на сході України [8].

Викладачі та студенти Вишнянського коледжу активно співпрацюють з громадською організацією «ПЛАСТ», спільно беруть участь в організації заходів на підтримку воїнів АТО, серед них виготовлення енергетичних батончиків, плетіння маскувальних сіток, збір пластикових кришечок на виготовлення протезів для воїнів АТО [9, с.239-240].

Студентство Хорольського коледжу також активно долучилось до акцій по утилізації батарейок, та збору пластикових кришечок, чим очищають довкілля від сміття та допомагають воїнам АТО. Було зібрано 135 кг батарейок та 155 кг кришечек [10, с. 243-

246]. Студенти ВСП «Бердянський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету» також беруть участь у Волентнрських акціях зокрема: вони підтримали проведення 1 вересня акції – «Ліки замість квітів» для збору медикаментів підрозділам, які виконують завдання в зоні АТО, з нагоди свята Миколая захисникам України були передані солодощі, консервація та теплі речі, Благодійна акція «Великодній кошик солдату»!

Зустрічі із цікавими особистостями, видатними аграріями, ветеранами Другої світової, ліквідаторами ЧАЕС, учасниками революції Гідності, воїнами АТО. В Хорольському коледжі реалізовувався проект «Наслідки Чорнобильської катастрофи», в ході якого вивчено і проаналізовано інформацію різних джерел про аварію, проводились зустрічі з ліквідаторами. Робота над проектом дала можливість студентам зрозуміти велику відповідальність за свою діяльність в екологічній, економічній, науковій сферах. У Каховському агротехнічному коледжі що на Херсонщині ціннісне ставлення до земельних ресурсів виховують шляхом проведення зустрічі поколінь «Моя професія - моя гордість». Студентство навчального закладу запрошує до себе в гості тих, хто присвятив своє життя господарству колишньому радгоспу-технікуму, працівників полів і ферм, ветеранів праці, видатних людей Херсонщини, випускників коледжу, які взяли на себе найважчу і найважливішу турботу – працювати на землі і годувати країну [11].

Толоки, екологічні десанти, прибирання територій навчальних закладів, парків, придорожніх смуг. В Заліщицькому аграрному коледжі традиційно організовується екологічний десант берегами Дністра «За чисті береги» та зачистка придорожніх смуг при в'їзді в м. Заліщики, реалізовується проект роздільного збирання побутових відходів «Збирай роздільно, живи доцільно». Студентами здійснюється благоустрій міського парку, прибирання та догляд за закріпленою територією в дендропарку коледжу.

Організація історичних екскурсій та екскурсій в передові господарства регіону. Студенти агротехнічного коледжу Уманського національного університету садівництва подорожують Україною, милуючись природою та історичними пам'ятками Вінниці, Львова, Закарпаття, здійснюють навчальні екскурсії в передові господарства регіону та в навчальну лабораторію біотехнологій Уманського національного університету садівництва.

У ВСП «Бердянський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету» студенти та викладачі спецдисциплін відвідують ДП «ДГ «Мелітопольське» Інституту зрошувального садівництва ім. М.Ф. Сидоренка з метою закріплення теоретичних знань безпосередньо на аграрному підприємстві. Дослідне господарство займається вирощуванням садивного матеріалу плодкових культур та продукції садівництва. Студенти ознайомилися із структурою плодового розсадника, технологією вирощування саджанців, маточними ділянками, способами та засобами захисту рослин. Студенти спеціальності «Виробництво і переробка продукції рослинництва» разом з викладачами відвідують Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна могила». У дорозі студенти не просто милуються краєвидами, а закріплювали набуті знання з агрономічних дисциплін: роблять аналіз стану рослин на різних полях, називають фази розвитку культур, спостерігають за підживленням озимої пшениці; називають техніку, якою проводилась обробка тощо [12].

Проведення конкурсів «Кращий за професією», Днів поля, участь у конференціях, олімпіадах, фестивалях, виставках. Традиційно у Мирогощанському коледжі проводяться: регіональний огляд-конкурс на краще колекційно-дослідне поле, конкурс фахової майстерності за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», конкурс професійної майстерності: «Кращий за професією», олімпіади з фахових дисциплін.

Викладачі та студенти агротехнічного коледжу Уманського національного університету садівництва щорічно беруть участь в найбільшій агропромисловій виставці Східної Європи «Агро», де знайомляться з продукцією провідних компаній світу. Традиційно на весні у коледжі проводиться Свято робітничих професій, де студенти прояв-

ляють себе в різноманітних конкурсах, демонструють теоретичні знання та практичні навички. В умовах жорсткої конкуренції визначають кращого орача, комбайнера, тракториста.

ВСП «Бердянський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету» протягом 2015-2016 років брав участь у зльоті лідерів аграрної освіти «Лідери АПК XXI століття», у заході міжнародної співпраці «Дні аграрної освіти України у Франції», у історико-топографічному турнір серед студентської молоді», де студенти проявляли себе в орієнтування та знанні історії рідного міста, участь у регіональному туристичному форумі «Наш край у новому форматі: розвиток зеленого туризму», участь у виставці-конференції «Золоте гроно України 2015», участь в якій взяли найкращі виноградарі із Запорізької, Миколаївської, Херсонської та інших областей України, науковці та практики з селекції та генетики [12].

ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є Храпливого» проводився Міжнародний конкурс професійної майстерності серед вищих навчальних закладів України «Господарі землі» за участю представників американської компанії Worldwide Farmers Txchange і датської компанії Danisch Internacional Connections. В конкурсі брали участь команди студентів з восьми аграрних навчальних закладів I–II рівнів акредитації (Полтавської, Черкаської, Рівненської, Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Хмельницької областей). Учасниками цього заходу стала також команда студентів з Данії. Також традиційними у коледжі стало проведення Днів поля, а в літку 2015 року була проведена I Міжнародна літня школа, в якій взяли участь більше 60 студентів та викладачів з України та Польщі. Робота літньої школи включала краєзнавчі екскурсії, подорож у найбільший тепличний комплекс на Західній Україні «DF Agro Синьків», лекції з актуальних проблем розвитку сільського господарства, створення екологічних проектів. Навчальний заклад щороку бере участь у найбільшій агропромисловій виставці Східної Європи - «АГРО», а в червні 2015 представники коледжу взяли участь у Першому Всеукраїнському аграрному Віче [13].

Студенти Каховського агротехнічного коледжу з метою вивчення передового сільськогосподарського досвіду здійснюють екскурсії до Польщі, тут відвідують Вищу Школу Агробізнесу, що знаходиться у м. Ломжа, також щорічно беруть участь у щорічних зльотах студентських лідерів аграрної освіти. Працюючи на колекційно-дослідному полі навчального закладу студенти дослідним шляхом вивчають вплив мінеральних добрив на урожайність різних сільськогосподарських культур, ведуть фенологічні спостереження за лікарськими рослинами. Про здобутті робітничої професії «Квітник озеленювач» студенти працюють над створенням квіткових композицій та дизайнерськими проектами покращення території коледжу [14].

Висновки і перспективи (Discussion). Проаналізований досвід аграрних коледжів свідчить про, те що у даних навчальних закладах здійснюється певна робота у вихованні ціннісного ставлення до земельних ресурсів. В коледжах значна робота приділяється вивченню минулого навчальних закладів та рідного краю, проводиться ціла низка виховних заходів патріотичного та екологічного спрямування, студенти беруть участь в екологічних десантах берегами річок, толоках, благоустроях територій. Для глибшого пізнання історії рідної землі та здобуття професійних знань організовуються екскурсії у видатні історичні місця в передові аграрні господарства, зустрічі із відомими аграріями, ліквідаторами на ЧАЕС, учасниками АТО. Однак в жодному з аграрному коледжів у вихованні ціннісного ставлення до земельних ресурсів не має системності, послідовності та ціленаправленості, не розроблена модель взаємодії вихованців та вихователів, а існуючі програми охоплюють хаотично тільки деяких молодих людей на певних етапах процесу виховання.

Перспектива подальших досліджень полягає в аналізі зарубіжного досвіду виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Сопівник І. В. Ціннісний (аксіологічний) підхід у вихованні особистості / І. В. Сопівник // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2016. Вип. 239 – С. 225-229.
2. Сопівник І.В. Теорія і практика виховання моральної відповідальності сільської молоді [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Сопівник Ірина Віталіївна ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. - Київ, 2014. - 40 с.
3. Сопівник Р.В. Планування виховної роботи у вищому навчальному закладі // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2016. – № 239. – С. 229-234.
4. Завітайте в наш музей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://харкпдаа.org.ua/index.php/2016-07-01-17-02-16/muzei-istorii-koledzhu/20-zavitaite-v-nash-muzei>. - Назва з екрану.
5. Маслівський аграрний технікум імені П.Х. Гаркового Білоцерківського національного аграрного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: matbnau.in.ua/news.php#. – Назва з екрану.
6. Петрів Г.В. З досвіду патріотичного виховання у ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого»//Вісник Національного університету оборони України. Зб-к наук. праць. – К.: НУОН, 2014. – Вип. 1 (38). – С.128-133.
7. Лепеха І. О., Невмержицький О.В. Виховання почуття патріотизму у студентів аграрних навчальних закладів // Парадигми національно-патріотичного виховання у ВНЗ: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького, 25-30 листопада 2015 р. - Львів. – С. 3-7.
8. І Балух. Волонтери серед нас [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uatk.ck.ua/>. – Назва з екрану.
9. Романів Т. О. Механізми реалізації патріотичного виховання студентської молоді// Парадигми національно-патріотичного виховання у ВНЗ: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького, 25-30 листопада 2015 р. - Львів. – С. 239-240.
10. Свириденко О. Ф. Проектна діяльність як один із механізмів реалізації патріотичного виховання// // Парадигми національно-патріотичного виховання у ВНЗ: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького, 25-30 листопада 2015 р. - Львів. – С. 243-246.
11. Моя професія – моя гордість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kdak.com.ua/2015/12/#>. – Назва з екрану.
12. ВСП «Бердянський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bctdatu.zp.ua/%>. – Назва з екрану.
13. ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zkol.org.ua/>. – Назва з екрану.
14. Робота колекційно-дослідного поля. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kdak.com.ua/agronomichne-vidilenya/13-robota-kolekcyjno-doslidnogo-po>. - Назва з екрану.

References

1. Sopivnyk, I. V. (2016) Tsinnisnyi (aksiolohichni) pidkhid u vykhovanni osobystosti [Valuable (axiological) approach in the education of the individual] Naukovyi

visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy / Seriya «Pedahohika, psykholohiia, filosofii», 239, 225-229.

2. Sopivnyk, I.V. (2014) Teoriia i praktyka vykhovannia moralnoi vidpovidalnosti silskoi molodi [Theory and practice of education of the rural youth of moral responsibility] Skhidnoukr. nats. un-t im. Volodymyra Dalia. - Kyiv, 40 s.

3. Sopivnyk R.V. Planuvannya vykhovnoyi roboty u vyshchomu navchal' nomu zakladi // Naukovyy visnyk Natsional' noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya «Pedahohika, psykholohiia, filosofii». – 2016. – № 239. – S. 229-234.

4. Zavitayte v nash muzey [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://xapkpdaa.org.ua/index.php/2016-07-01-17-02-16/muzei-istorii-koledzhu/20-zavitaite-v-nash-muzei>. - Nazva z ekranu.

5. Maslivs' kyy ahrarnyy tekhnikum imeni P.KH. Harkovogo Bilotserkivs' koho natsional' noho ahrarnoho universytetu [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: matbnau.in.ua/news.php#. – Nazva z ekranu.

6. Petriv H.V. Z dosvidu patriotichnoho vykhovannia u VP NUBiP Ukrainy «Zalishchyts' kyy ahrarnyy koledzh im. YE. Khraplyvoho»//Visnyk Natsional' noho universytetu oborony Ukrainy. Zb-k nauk. prats' . – K.: NUON, 2014. – Vyp. 1 (38). – S.128-133.

7. Lepekha I. O., Nevmerzhyts' kyy O.V. Vykhovannia pochuttya patriotyzmu u studentiv ahrarnykh navchal' nykh zakladiv // Paradyhmy natsional' no-patriotichnoho vykhovannia u VNZ: materialy Vseukrayins' koyi naukovo-praktychnoyi internet-konferentsiyi, L' vivs' kyy natsional' nyy universytet veterynarnoyi medetsypny ta biotekhnolohiy im. S.Z. Hzhys' koho, 25-30 lystopada 2015 r. - L' viv. – S. 3-7.

8. I Balukh. Volontery sered nas [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://uatk.ck.ua/>. – Nazva z ekranu.

9. Romaniv T. O. Mekhanizmy realizatsiyi patriotichnoho vykhovannia student-s' koyi molodi// Paradyhmy natsional' no-patriotichnoho vykhovannia u VNZ: materialy Vseukrayins' koyi naukovo-praktychnoyi internet-konferentsiyi, L' vivs' kyy natsional' nyy universytet veterynarnoyi medetsypny ta biotekhnolohiy im. S.Z. Hzhys' koho, 25-30 lystopada 2015 r. - L' viv. – S. 239-240.

10. Svyrydenko O. F. Proektna diyal' nist' yak odyz iz mekhanizmiv realizatsiyi patriotichnoho vykhovannia// // Paradyhmy natsional' no-patriotichnoho vykhovannia u VNZ: materialy Vseukrayins' koyi naukovo-praktychnoyi internet-konferentsiyi, L' vivs' kyy natsional' nyy universytet veterynarnoyi medetsypny ta biotekhnolohiy im. S.Z. Hzhys' koho, 25-30 lystopada 2015 r. - L' viv. – S. 243-246.

11. Moya profesiya – moya hordist' [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kdak.com.ua/2015/12/#>. – Nazva z ekranu.

12. VSP «Berdyans' kyy koledzh Tavriys' koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu» [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://bctdatu.zp.ua/%>. – Nazva z ekranu.

13. VP NUBiP Ukrainy «Zalishchyts' kyy ahrarnyy koledzh im. YE. Khraplyvoho» [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zkol.org.ua/>. – Nazva z ekranu.

14. Robota kolektsino-doslidnoho polya. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kdak.com.ua/agronomichne-vidilenya/13-robota-kolektsyno-doslidno-go-po>. - Nazva z ekranu.

ИЗ ОПЫТА ВОСПИТАНИЯ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К ЗЕМЕЛЬНЫМ РЕСУРСАМ СТУДЕНТОВ АГРАРНЫХ КОЛЛЕДЖЕЙ Г.В. Петрив

Аннотация. В статье проанализирован опыт воспитания ценностного отношения к земельным ресурсам студентов аграрных колледжей. Установлено, что определенный опыт воспитания реализуются в ходе изучения истории учебных заве-

дений, проведення ряду патріотических і екологіческих заходів по святкуванню пам'ятних дат, участь в волонтерській діяльності, допомоги воинам АТО, участь в екологіческих проєктах, акціях, конкурсах «Лучший по професії», благоустройства територій учесних заведень, в екскурсійній діяльності в живописні уголки і передові господарства України. Важним для студентів аграрних коледжів являється изучение дисциплін гуманітарного і професійного циклу, в ході котрих студенти мають можливість видіти примери героїческих подвигів во имя Родины і приобретають навички ведення біологіческого земледілля, щоб стати відповідальними господарями на рідній землі.

Ключеві слова: опыт воспитання, земельні ресурси, ціннісне отношеніє к земельним ресурсам, патріотическе воспитання, екологіческе воспитання, форми і методи воспитання студентів.

EDUCATION EXPERIENCE VALUE ATTITUDE TO LAND STUDENTS AGRICULTURAL COLLEGE H.V. Petriv

Abstract. The article analyzes the experience of education value attitude to land students of agricultural colleges. Found that defined education experience realized in the study of the history of education, a number of patriotic and environmental activities to celebrate anniversaries, participation in volunteer activities, helping soldiers ATO, participate in environmental projects, promotions, contests "Best in Profession", landscaping schools of the tour in a picturesque corner of Ukraine and advanced. It is important for students of agricultural colleges is to study the sciences and humanities professional cycle, during which students have the opportunity to see examples of heroic deeds in the name of homeland and acquire skills biological agriculture to become responsible owners on home soil.

Keywords: experience of education, land, valuable attitude to land, patriotic education, environmental education, forms and methods of education students.

УДК 316.48:173.1

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ІЗ ЮНИМИ МАТЕРЯМИ

В.О. Польова, магістрант

П.Г. Лузан, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: petr.luzan@yandex.ua

Анотація. У статті з'ясовуються теоретичні засади проблеми юного материнства, визначається сутність феномену, характеризуються соціально-педагогічні проблеми та наслідки, що пов'язані з вагітністю, пологами і материнством у підлітковому віці, конкретизуються основні причини юного материнства, аналізуються прогресивні форми соціально-педагогічної роботи з юними матерями у США та країнах Європи, пропонуються продуктивні технології соціально-педагогічної роботи з юними матерями в Україні.

Ключові слова: юні матері, підлітки, повноліття, діти, сім'я, соціально-педагогічні технології.

Актуальність (Introduction). Впродовж останніх десятиліть однією з соціальних проблем сучасності є юне материнство. Особливість цієї проблеми полягає у тому, що одночасно мова йде про здоров'я, життя, долю як дітей, так і тих жінок, для яких мате-